

CİHAD EMİRİ

MADDE - 51: “Cihad emirinin dairesi şu dört daireden oluşur: Hariciye dairesi, Harbiye dairesi, İç güvenlik dairesi, Sanayi dairesi. Bunları denetleyen ve idare eden Cihad emiridir.”

Cihad emiri; halifenin hariciye, harbiye, iç güvenlik ve sanayiye bakması ve onları idare etmesi için tayin ettiği şahıstır. Ona -her ne kadar o bu dört yöne bakıyor olmasına rağmen- "**cihad emiri**" denmesi, bu dört cihetin hepsinin cihad ile bağlantılı olduğundandır. Zira **Hariciye yönü**; savaşta da barışta da cihad maslahatının gerektirdiğine uygun olur. **Harbiye yönü**; cihad için hazırlanmış orduyla, ordunun oluşması, hazırlanması ve silahlandırılması ile bağlantılıdır. **İç güvenlik yönü**; devletin korunması ve himaye edilmesi, devlet içinde güvenliğin korunması, âsilere ve yol kesicilere cihad için hazır ordudan bir cüz olan polis teşkilatı ile karşı koymak içindir. **Sanayi yönü**; cihad uğruna orduya ait silah ve donatımın çoğaltılması içindir.

İşte bu dört yönün hepsi de cihadla bağlantılıdır. Bunlara bakan ve idare eden kişinin "**cihad emiri**" olarak isimlendirilmesi buradan gelmiştir.

Cihad emirine, yönetici olmamasına rağmen "emir" isminin verilmesi, kendisinden bir çok emrin çıkmasından dolayıdır. Çünkü, onun görev dairesi geniş ve bir çok emre gereksinim duymaktadır. (أمير) "**emir**" lafzı (فعل) "**faiîl**" kalıbından gece gündüz bir çok emir sadır olduğu için mübalağa isimdir. (راحم) "**râhim**" ismi failine kendisinden bitmeyen bir çok rahmet sadır olduğu için mübalağa olarak (رحيم) "**rahiîm**" denilmesi gibi.

Cihad emiri dairesi şu dört daireden oluşur:

- 1- Hariciye dairesi,
- 2- Harbiye dairesi,
- 3- İç güvenlik dairesi,
- 4- Sanayi dairesi.

Bu daireleri cihad emiri denetler ve idare eder.

Cihad, İslâmî Davetin dışarıya taşınması için İslâm'ın koymuş olduğu yoldur. İslâm Davetinin taşınması, İslâm Devleti için içeride İslâm hükümlerinin tatbikinden sonra aslî iş olarak itibar edilir. Onun için cihad hükümleri; savaş, barış, ateşkes, anlaşmalar hükümlerini kapsamaktadır. Yine cihad hükümleri; ordu, onun hazırlanması, eğitilmesi, komutanları, sancakları, birlikleri ile ilgili hükümleri kapsadığı gibi ordunun silahlarının kendisi ile ordunun hazırlanmasının tam olabileceği, görünen ve görünmeyen düşmanları korkutabileceği bir şekilde harb sanayi ile çoğaltılmasını da kapsamaktadır. Aynı şekilde cihad hükümleri; devletin içinde nizamın yerleşmesi, devlete karşı gelişin ya da devlet içinde yol kesiciliğin, iç güvenliğin bozulmasını veya devletin tebaasına karşı suçların işlenmesini önlemekle ilgili hükümleri de kapsamaktadır.

Rasul (ﷺ), cihadla ilgili tüm işleri bizzat kendisi üstlenmiştir. Ondan sonra onun halifeleri de aynı şekilde idiler. Rasul (ﷺ) ve aynı şekilde onun halifeleri, cihad işlerinin bazısını ya da tamamını yerine getirmeleri için bazı şahısları tayin ediyorlardı. Bu işler, ister ordunun hazırlanması ister savaşın yapılması ya da ateşkes ve barış anlaşmalarının yapılması ya da dış ilişkiler hakkında olsun ister ise devlete karşı gelenler ve mürtedlerle savaşılması hakkında olsun fark etmez.

Halifenin bizzat kendisinin yapmakta olduğu hususların yapılmasını kendisine vekâleten bir başkasına yüklemesi caizdir. İşte cihad emirinin tayini ve onun dairesinin oluşturulması buradan gelmektedir.

Cihad emirinin dairesinin cihad ve cihad hükümleri ile alâkalı olmasından dolayı onun vakıası, dış alâkaları kapsamaktadır. Çünkü, tüm dış alâkalar İslâmî Davetin taşınması esası üzerine kuruludur. Yine cihadın vakıası, harble ilgili yönü de kapsamaktadır. Çünkü cihad, Allah yolunda Allah'ın kelimesinin yüceltilmesi için savaştır. Savaş ise; orduyu, onun hazırlanmasını, komutanlığının, kurmay subaylarının, subaylarının ve askerlerinin oluşmasını gerektirir. Aynı şekilde ordunun eğitimini, bakımını, desteklenmesini gerektirir.

Ordu için mutlaka silah gerekir. Silah için de mutlaka sanayi gerekir. Onun için sanayi, ordu ve cihadın gereksinimlerindendir. İşte bu, devlette tüm sanayinin harb sanayi esası üzerine kurulu olmasını

gerektirmektedir. Böylece sanayi, cihada ve onun emirine bağlı olmaktadır.

Ordu, Davetin dışarıya taşınması için cihad yapar. Ordu, devletin korunması ve himayesini sağlar. Onun için bağilerle/âsilerle, devlete karşı çıkanlarla, yol kesicilerle savaşmak ordunun vazifelerindendir. Ondan dolayı iç güvenlik; cihada, cihad emiri ve dairesine bağlı olmaktadır.

İşte cihad emiri dairesinin şu dört daireden olması bundan dolayı gerekmektedir. **Hariciye dairesi, harbiye dairesi, iç güvenlik dairesi ve sanayi dairesi.**

MADDE - 52: “Hariciye Dairesi, İslâm Devleti ile yabancı devletler arasındaki alâkalarla ilgili olan dış işleri -bu işler ne olursa olsun- üstlenir.”

Hariciye Dairesi, Hilâfet Devleti'nin yabancı devletlerle alâkalarıyla ilgili tüm dış işleri üstlenir. Bu işler ne olursa olsun. İster siyasî yönüyle alâkalı ve ona tabi olan, ittifaklar, anlaşmalar, ateşkes, görüşmeler, karşılıklı elçiler atama, elçiler-heyetler gönderme, elçilikler ve konsolosluklar açma işleri olsun, ister ise bu alâkalar; iktisadî veya ziraî veya ticarî, posta, telefon ve telsiz gibi haberleşme ve iletişim işleri yönünden olsun. Bütün bu hususları Hariciye Dairesi üstlenir. Çünkü bunlar, devletin diğer devletlerle alâkalarıyla ilgilidirler.

Rasul (ﷺ), başka devletler ve siyasî varlıklarla dış ilişkiler kuruyordu. Nitekim o (ﷺ), Osman b. Afvan'ı Kureyş'le görüşmesi için göndermişti. Yine o (ﷺ), Kureyş'in elçileriyle görüşmüştü. Aynı şekilde krallara elçiler göndermişti. Kralların ve emirlerin elçilerini kabul etmişti. O (ﷺ), anlaşmalar ve ittifaklar yapmıştır. Aynı şekilde ondan sonra onun halifeleri de başka devletler ve siyasî varlıklarla siyasî alâkalar kuruyorlardı. Onlar (r. anhum), bu işleri kendi yerlerine vekâleten yapacak kişileri tayin ediyorlardı. Bunu, bir şahsın bizzat kendisinin yapmakta olduğu bir hususta, kendisine vekil tayin etmesi hakkının olması esasına binaen yapıyorlardı.

MADDE - 53: “Harbiye Dairesi, silahlı kuvvetlerle ilgili olan bütün işleri üstlenir. Ordu, polis, donatım, muhimmât, askerî işler ve benzerlerini üstlendiği gibi askerî kolejler ve askerî heyetleri de oluşturmayı üstlenir. Yine orduya lazım olan İslâmî kültür ve genel kültür vermekle ilgili hususları üstlendiği gibi savaş ve ona hazırlanmakla ilgili olan bütün hususları da üstlenir.”

Harbiye Dairesi, bütün bunları üstlenir ve denetler. Onun ismi, harb ve savaşla alâkalıdır. Savaş ordusu, ordu ise hazırlanmaya, ordu komutanlığına kurmay subayları, subaylar ve askerlerinin oluşmasına muhtaçtır. Ordunun sancak ve birlikleri vardır. Ordu donatıma, bedenî olarak eğitime gereksinim duyar. Onun eğitimi, gelişmiş ve gelişmeye ayak uyduran silahlar üzerine savaş tekniklerini içermelidir. Onun için, askerî ve teknik eğitim, savaş teknikleri ve çeşitli silahlar üzerine eğitim ordunun zarurî gereksinimlerindendir.

Ordunun; İslâmî bir ordu, İslâmî Daveti taşıyan Hilâfet Devleti'nin ordusu olduğundan dolayı onun hem İslâm kültürü ile genel olarak kültürlenmesi hem de savaş ve hükümleri, barış, harb, ateşkes, anlaşmalar, sözleşmeler, ittifaklarla ilgili hükümleri ve bütün bunların tafsilatını kapsayan İslâmî kültürle özel olarak kültürlenmesi gerekir. Onun için askerî kolejler ve askerî heyetler Harb Dairesinin yetki sahasına girerler.

Aynı şekilde ordudan bir kısmı iç güvenlik için tahsis edilir ki bu kısım polis teşkilatıdır. Ordu -ve ondan bir parça olan polis teşkilatı- için bütün silah, donatım, muhimmâtın ve lazım olan bakımın çoğaltılması gerekir.

İşte Harbiye Dairesinin bütün bu vazifeleri kapsamı buradan geliyor.

MADDE - 54: “İç Güvenlik Dairesi, güvenlikle yakından ilgili her hususun idaresini ve ülkede güvenliğin silahlı kuvvetler vasıtasıyla korunmasını üstlenen dairedir. Güvenliğin korunması için polis teşkilatını baş vesile olarak ele alır.”

İç Güvenlik Dairesi, güvenlikle ilgili her hususun idaresini, ülkede güvenliğin silahlı kuvvetler vasıtasıyla korunmasını üstlenir. Polis teşkilatını, güvenliğin korunması için baş vesile olarak ele alır.

İç Güvenlik Dairesi, polis teşkilatını istediği her vakitte istediği gibi kullanma hakkına sahiptir. Onun emri hemen uygulanır. Ordudan takviye yardım alması gerektiğinde, İç Güvenlik Dairesinin durumu halifeye iletmesi gerekir. Halifenin, orduya İç Güvenlik Dairesine yardım etmesini ya da güvenliğin korunmasında ona yardımcı olması için askerî kuvvetlerle onun yardımına koşulmasını emretme hakkı olduğu gibi, İç Güvenlik Dairesinin talebini reddetmesi ve ona polis teşkilatı ile yetinmesini emretmesi hakkı da vardır.

İç Güvenlik Dairesi, devletin iç güvenliğinin korunması için çalışır. İç güvenliği tehdide götüren hususlar çeşitli bir çok etken olabilir. Bunlar; İslâm'dan dönmeler, isyan yani devlete karşı çıkışlardır. Bu karşı çıkışlar; ya fertlerin mülklerine ya da kamu mülklerine ya da devlet mülklerine saldırılarla beraber devletin hayati merkezlerinde işgaller, grevler, boykotlar gibi yıkım ve tahrip işleri olur. Ya da devletle savaşmak için ona silahla karşı çıkış olur. Aynı şekilde yağmacılık yani yol kesicilik, mallarını zorla almak için insanlara saldırılar da iç güvenliği tehdit eden etkenlerdir. Yine çalmak, zorla el koymak, çarpmak yoluyla insanların mallarına tecavüz etmek, vurmak, yaralamak, öldürmek yoluyla insanların canlarına; teşhir, iftira ve zina yoluyla namuslarına saldırılar da güvenliği tehdit eden etkenlerdendir.

İşte bu etkenler, iç güvenliği tehdide götüren hususlardır. İç Güvenlik Dairesi, bütün bu etkenlerden devletin ve insanların korunmasını sağlar. Onun için; eğer bir kişi mürted olursa, kendisine tövbe teklifi yapıldıktan sonra dine geri dönmezse onun hakkında ölümle hükmedilir. İç Güvenlik Dairesi, onun hakkındaki ölüm hükmünü uygular. Eğer mürtedler bir cemaat ise, onlarla yazışılır ve İslâm'a dönmeleri talep edilir. Eğer geri dönerlerse, onlara bir şey denmez. Dinden dönmelerinde ısrar ederlerse onlarla savaşılr. Eğer o cemaat; küçük bir cemaat ve polis teşkilatı yalnız başına onlarla savaşabilirse onlarla savaşır. Eğer o cemaat; büyük ve polis teşkilatı onlara karşı çıkmaya muktedir değilse, İç Güvenlik Dairesinin halifeden polis teşkilatının askerî kuvvetlerle takviye edilmesini istemesi gerekir. Askerî kuvvetler de yeterli olmazlarsa İç Güvenlik

Dairesi, halifeden ordunun kendilerine yardım etmesini emretmesini talep eder. Bu izahat mürtedlerle ilgilidir.

Bâğilerle/âsilerle ilgili izaha gelince; eğer onların eylemleri silahlı değil de grevler, gösteriler ve hayati merkezlerin işgali ile fertlere, devlete ve kamuya ait mülke saldırılarla yıkmak ve tahrip sınırlı kalıyorlarsa İç Güvenlik Dairesi, bu yakıp yıkmaya eylemlerinin durdurulması için polis teşkilatını kullanmakla yetinir. Eğer bu eylemleri polis teşkilatı ile durduramazsa İç Güvenlik Dairesi, o devlete karşı çıkan asilerin yapmakta oldukları tahrib ve yıkım eylemlerini durdurabilmesiye kadar polis teşkilatını askerî güçlerle takviye etmesini halifeden talep eder.

Eğer o asiler; devlete karşı çıkar, silah taşırlar, bir bölgede mevzilenirler ve İç Güvenlik Dairesinin onları itaate geri çevirmeye, isyan ve inadlarını yok etmeye polis teşkilatı ile gücünün yetmeyeceği bir kuvvete sahip olurlarsa İç Güvenlik Dairesi, isyancılara karşı koyabilmesi için halifeden polis teşkilatını ihtiyaca göre askerî güçler ya da ordudan bir kuvvetle desteklemesini talep eder. Onlarla savaşmadan önce onlara elçiler gönderir ve onların isteklerinin ne olduğunu öğrenir. Onlardan itaate geri dönmelerini, cemaata dahil olmalarını, silahlı eylemden vazgeçmelerini talep eder. Eğer onlar, bu talebe icabet ederler ve itaate geri dönerlerse İç Güvenlik Dairesi, onlardan elini çeker. Eğer onlar, itaate geri dönmezler, karşı çıkmakta ve savaşmakta ısrar ederlerse; onlarla savaş, uyarıcı ve caydırıcı savaş olur, onları tamamen yok etmek savaşı değil. Ta ki onlar itaate geri dönsünler, karşı çıkmayı terk etsinler ve silahı bıraksınlar. Ali (ﷺ)'in haricilere karşı savaştığı gibi. Böylece onlar öncelikle itaate davet edilirler. Karşı çıkmayı terk ederlerse onlardan el çekilir. Karşı çıkışta ısrar ederlerse itaate geri dönesiye kadar onlarla uyarıcı ve caydırıcı savaş yapılır.

İnsanlara saldıran, yol kesen, malları zorla alan, canlara kasdeden anarşistler ve yol kesicilere (eşkiyaya) gelince; İç Güvenlik Dairesi onlara karşı koyması, onları asarak öldürme, öldürmek ya da ellerini ve ayaklarını çaprazlamasına kesmek ya da başka bir mekâna sürgün etmek cezalarından birisi ile cezalandırmak için polisi gönderir. Zira bu cemaatlar, şu ayet-i kerime'de geçmektedir:

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَخُوا مِنَ الْأَرْضِ "Allah ve Rasulü'ne karşı savaşanların ve yeryüzünde (hak) düzeni bozmaya çalışanların cezası ancak ya acımadan öldürülmeleri ya asılmaları yahut el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi yahut da bulundukları yerden sürülmeleridir."¹

Onlara karşı yapılan savaş, devlete karşı çıkan bağılere/asilere yapılan savaş gibi değildir. Zira asilere karşı yapılan savaş, uyarı ve caydırıcı bir savaştır. Fakat yol kesicilere (eşkiya ve anarşistlere) karşı yapılan savaş, öldürmek ve asmak savaşıdır. Onlarla karşı karşıya ya da baskın yaparak savaşılır. Kendilerine ayette geçtiği gibi muamele edilir. Zira kim, insanları öldürüp mal alırsa, asılarak öldürülür. Kim mal almaksızın adam öldürürse, asmadan öldürülür. Kim adam öldürmeksizin mal alırsa, el ve ayakları çaprazına kesilir, öldürülmez. Kim adam öldürmeden, mal almadan silah çekerek insanları korkutursa, öldürülmez, asılmaz, el ve ayakları kesilmez. O ancak beldesinden başka bir mekâna sürgün edilir.

İç Güvenlik Dairesi, güvenliğin korunmasında sadece polis teşkilatını kullanır. Güvenliğin sağlanmasında polis teşkilatının aciz olduğu hal dışında polis teşkilatından başka kuvvet kullanmaz. Polis teşkilatının aciz olduğu durumda İç Güvenlik Dairesi, halifeden polis teşkilatını ihtiyacın gerektirdiğine göre askerî kuvvetlerle ya da ordudan bir kuvvetle takviye etmesini talep eder.

İnsanların gasb, soygun, çarpmak, tehdit yollarıyla mallarına saldırma; dövme, yaralamak, öldürmek yollarıyla canlarına kasdetme olaylarına, teşhir, iftira ve zina yoluyla namuslarına, ırzlarına saldırma olaylarına gelince; İç Güvenlik Dairesi, bu olaylara uyarı sistemleri, bekçileri ve devriyeleri ile mani olmaya ve bu olayları işleyenlere gerekli hükümleri uygulamayı sağlar. Bütün bunlarda sadece polis teşkilatını kullanır.

MADDE - 55: “Sanayi Dairesi, sanayi ile ilgili bütün işleri yürütür. Bu işler; ister motor, makine sanayi ve montajla ilgili ana sanayi ürünlerini yahut da sanayi maddelerini üreten sanayi ya da elektronik sanayi gibi ağır sanayi olsun, ister ise hafif sanayi

¹ Maide: 33

olsun, ister kamu mülkiyeti türünden fabrikalar olsun, ister ise harb sanayi ile alâkası olan fabrikalar olsun. Fabrikalar, bütün nevileriyle harb sanayi siyaseti üzerine kurulmalıdırlar.”

Cihad ve savaş orduyu gerektirir. Ordunun ise savaşabilmesi için mutlaka silahının olması gerekir. Ordu için silahın en yüksek seviyede tam anlamıyla çoğaltılabilmesi için mutlaka devletin içinde yeterli harb sanayinin olması gerekir. Onun için harb sanayinin cihad ile tam bir alâkası, açık, kesin bir bağlantısı vardır.

Devlet, işinin iplerine sahip olabilmesi için ve başka devletlerin tesirinden uzak olabilmesi için mutlaka silahının sanayisini kurması ve onu bizzat kendisi geliştirmesi gerekir. Ta ki kendi egemenliğini sürdürsün, ne kadar gelişmiş olursa olsun en gelişmiş en kuvvetli silahlara sahip olsun. Böylece açık ve muhtemel her düşmanı korkutabilmesi için silaha duyduğu ihtiyaçla ilgili her husus kendi tasarrufu altında olur. Allahu Teâlâ'nın şu ayette dediği gibi:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ **"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve besili atlar hazırlayın. Çünkü, onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve onlardan başka sizin bilmediğiniz Allah'ın bildiği düşman kimseleri korkutursunuz."**¹

Böylelikle devlet, iradesine sahip olabilir. İhtiyaç duyduğu silahı üretir ve geliştirir. En kuvvetli ve en üstün silahlara sahip olabilecek şekilde silahı geliştirmede devam eder. Ta ki açık ve muhtemel düşmanların tamamını bilfiil korkutabilsin. Bunun için devletin bizzat kendisinin silah sanayisini kurması farz olur. Silahı başka devletlerden satın almaya dayanması caiz olmaz. Çünkü bu durum, başka devletlerin İslâm Devleti'ne ve onun isteklerine, silahına, savaşına, harbine tahakküm sürmelerini sağlar.

Başka devletlere silah satan devletler, her silahı özellikle gelişmiş silahları satmazlar, onları ancak kullanma keyfiyetini kapsayan belirli şartlarla satarlar. Yine o silahları ancak kendilerinin uygun gördükleri belirli miktarda satarlar yoksa silah satın almak isteyen devletin talebine göre değil. Bu durum, silah satan devleti, kendi iradesini silah satın alan devlete hakim kılmasını mümkün kılar,

¹ Enfal: 60

özellikle silah satın alan devlet bir savaşa girdiğinde. Zira o zaman silaha, yedek parçalara, harb malzemelerine daha fazla ihtiyaç duyacaktır. Bundan dolayı o devletin silah ihraç eden devletin talebine boyun eğmesi, bağlılığı daha da artacaktır. Bu durum, silah ihraç eden devlete silah satın alan devlet ve onun iradesi üzerinde özellikle harb halinde, silaha ve yedek parçalara şiddetli ihtiyacı olduğu hallerde tahakküm sürmesini sağlayacaktır. Böylelikle silah satın alan devlet, kendisine silah ihraç eden devlete siyasî varlığını, arzularını ve bizzat kendisini ipotek etmiş olur.

Bütün bunlardan dolayı devletin silahını, harb aletlerini, yedek parçaları bizzat kendisi yapması gerekir. Bu ise ancak devletin ağır sanayi ve öncelikle harb sanayisini ve diğer sanayileri içeren ağır sanayiye oluşturacak fabrikalar kurması ile hasıl olur. Devletin mutlaka elinde atom silahlarını üretebilecek nükleer reaktörler, uzay gemileri, roketler, uydular, uçak, tank, top, harb gemileri bütün çeşitleriyle zırhlı araçlar, ağır ve hafif silahlar üretecek fabrikaların olması gerekir. Yine devletin elinde zaruri aletler, motorlar ve temel maddeler üretecek fabrikaların, elektronik sanayisinin aynı şekilde kamu mülkiyeti ile alâkası olan fabrikaların, harb sanayi ile alâkalı hafif fabrikaların bulunması gerekir. Bütün bunlar, Allahu Teâlâ'nın şu sözü ile müslümanlara farz kılınan "hazırlığın" gereğidir:

... وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ **"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın..."¹**

İslâm Devleti'nin; İslâmî Daveti, davet ve cihad yoluyla taşıyan bir devlet olmasından dolayı, cihad yapmak için daima hazırlıklı olması gerekir. Bu ise, İslâm Devleti içinde harb siyaseti esası üzerine kurulu ağır ya da hafif sanayinin olmasını gerektirir. Ağır ya da hafif sanayisi öyle bir harb sanayi üzerine kurulmalıdır ki; devlet, istediği vakit kolayca bütün çeşidi ile harb sanayisini üretebilecek fabrikalara dönüşebilsin. Onun için Hilâfet Devleti'ndeki sanayinin tamamı harb siyaseti esası üzerine kurulmalıdır. İster ağır sanayi üretsın ister hafif sanayi üretsın, bütün fabrikalar da bu siyasi esas üzerine kurulmalıdır. Ki devletin ihtiyaç duyduğu herhangi bir vakitte o fabrikaların üretimlerini harb sanayisine dönüştürmesi kolay olsun.^(*)

¹ Enfal: 60

^(*)NOT: Bu maddelerin izahı, İslâm'da Yönetim Nizamı kitabının Arapça'sından alınmıştır. s.140-150